

Βαίγνωση

ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

- Ο Άσωτος υίός
- Το Προφητολόγιον
- Το «μεταπατερικό» ψευδοπαράδειγμα
και ή έκκλησιαστική έμπειρία

111

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ
ΜΑΡΤΙΟΣ
2010

Ο ΑΣΩΤΟΣ ΤΙΟΣ

Κατὰ Λουκάν, 15, 11-32

Οἱ παραβολές δὲν κινοῦνται στὸ ψυχολογικὸ ἐπίπεδο, οὔτε ἀποσκοποῦν στὴν ψυχολογικὴ μας ἐξέλιξη καὶ ἀποκατάσταση καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν προερχόμενη αὐτοδικαίωσή μας, ἢ ὅποια εἶναι συνήθως καρπὸς τῆς αὐταπάτης καὶ τῶν ψευδαισθήσεων. Οἱ παραβολές ἀποτελοῦν παραστάσεις τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Μᾶς ὀμιλοῦν γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς πρὸς τὰ πλάσματά του, καὶ γιὰ τὴν προετοιμασία, τὴν ἀναγωγή, καὶ τὴ μετάρθεση τοῦ ἀνθρώπου σὲ μιὰν ἄλλη κατάσταση. Ἐτσι κινοῦν ταυτοχρόνα τὴν ἐλπίδα μας. Δὲν μποροῦμε νὰ δοῦμε τὴν παραβολὴ τοῦ ἀσώτου, ὅπως καὶ ὅλες τὶς παραβολές, σὰν ἀπλές καθημερινές ἱστορίες. Ὅστόσο διατηροῦν τὸν βαθεῖο ἀνθρώπινο χαρακτήρα τους. Στὴν παραβολὴ αὐτὴ μᾶς γίνεται γνωστὴ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, τὸ περιεχόμενο τῆς δικαιοσύνης του. Καμιὰ βία, καμιὰ ἐκδικητικότητα, καμιὰ ἀπαιτήση ἱκανοποίησης δὲν ὑπάρχει στὸν πατέρα, ἀλλὰ διατρανώνεται ἡ ἀγάπη καὶ ἡ καλοσύνη του.

Κατὰ τὸν ἄββᾶ Ἰσαὰκ τὸν Σύρο, «τὸ ἔλεος ἀντιπαρατίθεται στὴ δικαιοκρισία. Ἡ δικαιοκρισία εἶναι ἰσότητα στὴν ὀριζόντια κλίμακα, ἐπειδὴ δίνει στὸν καθένα αὐτὸ πού του ἀξίζει καὶ δὲν κλίνει πρὸς τὴν μία πλευρὰ ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα. Τὸ ἔλεος, ἀπὸ τὴν ἄλλη, εἶναι μιὰ θλίψη καὶ μιὰ συμφόνια πού προκαλεῖται ἀπὸ τὴν καλοσύνη. Δὲν τιμωρεῖ κάποιον πού ἀξίζει τὸ κακό, καὶ σ' αὐτὸν πού ἀξίζει τὸ καλὸ τοῦ δίνει διπλὴ μερίδα. Ἄν, λοιπόν, τὸ ἔλεος ἀνήκει στὴ μερίδα τῆς δικαιοσύνης, τότε ἡ δικαιοκρισία ἀνήκει στὴ μερίδα τῆς κακίας. Ὅπως δὲν μποροῦν νὰ συνυᾶρξουν στὸν ἴδιο χῶρο χόρτα καὶ Φωτιά, ἔτσι ἔλεος καὶ δικαιοκρισία δὲν μποροῦν νὰ συγκατοικοῦν σὲ μιὰ ψυχὴ»*. Ὁ πατέρας δέχεται τὸν νεώτερο γιὸ γιὰτὶ ἄλλη εἶναι ἡ οὐσία τῆς δικαιοσύνης του. Τὸ περιεχόμενό της εἶναι ἡ ἀγάπη καὶ τὸ ἔλεος, πού δὲν χαρακτηρίζονται ἀπὸ καμιὰ βίαιη ἀντίδραση. Ἄν ἦταν ἡ δικαιοκρισία, θὰ ἔφρεπε νὰ τὸν ἀποδιώξει, ἢ νὰ τὸν δεχτεῖ ὡς ὑπηρέτη, καθὼς εἶχε σφαταλήσει τὸ μέρος τῆς περιουσίας πού του ἀνήκε. Κάτι τέτοιο ἄλλωστε ζήτησε καὶ ὁ μεγαλύτερος γιός. Ἡ κίνηση τοῦ πατέρα

* Ἰσαὰκ Σύρου Ἀσκητικά, Λόγος ΝΗ'.

πρὸς τὸν νεώτερο ἐμπεριέχει τὸ ἄπειρο τῆς ἀγάπης, ἤγουν τὴν αἰωνιότητα, πέρα ἀπ' τὸ σύμφαν τῆς ἐπιθυμίας, στὸ ὅποιο ἐκεῖνος κινεῖται.

Ὁ νεώτερος γιὸς φαντάζεται ὅτι ἂν ἀφεθεῖ ἐλεύθερος, ἀφήνοντας πίσω τοὺς κοινωνικούς, οἰκογενειακοὺς καὶ ἰησκευτικούς περιορισμούς, ἡ ἐπιθυμία του θὰ ἀνθοφορήσει, καὶ ἡ ὑπέροχη ἀβωότητά της θὰ ἀποδώσει τοὺς καρπούς της. Παίρνοντας τὴν περιουσία πού του ἀνήκει εἶναι ἐλεύθερος πλεόν νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ μύχια ὄνειρά του, τίς πρὸ κρυφῆς ἐπιθυμίες του. Ὅμως διαψεύδεται. Μετὰ τὴ σφατάλη ὅλης τῆς περιουσίας πέφτει στὴ χώρα ὅπου βρίσκεται λιμός, καὶ ὁ ἴδιος μετατρέπεται σὲ ζητιάνο. Στὴν παραβολὴ ὁ λιμός παίρνει τόσο πραγματικὲς διαστάσεις, ἡ παρουσία του εἶναι τόσο καταθλιπτική, πού μοιάζει νὰ ἀποκτᾷ σάρκα καὶ ὅστᾳ, ἓνα ἀνυπέβλητο ἐμπόδιο, ἀπειρῶς ἰσχυρότερο ἀπὸ τοὺς ἠθικούς, οἰκογενειακοὺς καὶ κοινωνικοὺς φραγμοὺς πού ὁ ἄσωτος μὲ τὴν πρᾶξη του παραμέρισε. Καταντάει νὰ βόσκει χοίρους γιὰ νὰ ζήσει, καὶ δὲν τοῦ δίνουν οὔτε ἀπὸ τὰ ξυλοκέρατα πού τρῶνε γιὰ νὰ χορτάσει τὴν πείνα του. Μέσα σὲ τούτη τὴν κατάπτωση ἔρχεται στὸν ἑαυτό του: Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύονται ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῶ ὧδε ἀπόλλυμαι. Ἐκείνη τὴ στιγμή εἶναι σὰν νὰ βγαίνει ἀπὸ τὴν ὄνειροφαντασία τοῦ ἑαυτοῦ του, καὶ νὰ ἀντιλαμβάνεται γιὰ πρῶτη φορὰ ποιὸς πραγματικὰ εἶναι. Καὶ βρίσκει πὼς εἶναι σὲ χειρότερη ἴεση καὶ ἀπὸ τοὺς ὑψηρέτες τοῦ πατέρα του. Ἔτσι ὑπερωπᾷ τὰ ἐμπόδια πού ὁ ἴδιος εἶχε ὑψώσει ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνον καὶ τὸν πατέρα, καὶ ἐπιστρέφοντας στὸ πατρικὸ σπιτί, πέφτει στὰ πόδια του ζητώντας νὰ τὸν δεχθεῖ ὡς ὑπηρέτη καὶ ὄχι σὰν γιό του. Ἐρχεται στὸν ἑαυτό του ὅταν ἔχει χάσει τὰ πάντα, ὅταν συντετριμμένος κατανοεῖ τί σημαίνει ἀπογύμνωσις. Ἡ ἀνέχεια καὶ ἡ ἔνδεια τὸν πονοῦν, ἀλλὰ τὸν συνεφέρνουν ἀπὸ τίς θολὲς ἐπιθυμίες του. Ὡστόσο ὁ νεώτερος γιὸς ἀκολουθεῖ μιὰ τροχιά πού δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἀποφύγει. Τὸ τίμημα τῆς αὐταπάτης πού ἐκφράζεται μέσω τῶν ἐπιθυμιῶν, οἱ ὁποῖες σχεδὸν πάντοτε εἶναι ἀλλότριες, πρὸέρχονται ἀπὸ ἄλλοῦ, ἀπὸ τρίτους ἢ ἀπὸ τὸ περιβάλλον κάτῃ ἐποχῆς, πρέπει νὰ πληρωθεῖ, ὥστε νὰ ἀγγίξει τὸν πραγματικὸ ἑαυτό του, πέρα ἀπ' ὅτι προσηγουμένως νόμιζε ὡς ἑαυτό. Διότι ἡ ἀπαίτηση νὰ τοῦ δοθεῖ τὸ μερίδιό του στὴν περιουσία δὲν ἦταν πρᾶξ ἀποτελεσμα μῆς

ἐπιθυμίας κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦπτον θολῆς, ἢ καὶ δανεισμένης. Ἐδῶ τίθεται τὸ ζήτημα τῆς ἐλευθερίας. Ἄραγε ἂν ὁ νεώτερος γιὸς κατάφερνε νὰ ἐπιβιώσει στὴν ξένη χώρα καὶ νὰ ἐπιτύχει, ἂν ἦταν τόσο «ὄριμος» ὥστε νὰ «διαχειριστῆι ἐπιτυχῶς τὴν ἐλευθερία του», θὰ εἶχε δικαιωθῆι καὶ θὰ ἦταν πραγματικὰ ἐλεύθερος; Ἡ θὰ περνοῦσε τὴ ζωὴ του μέσα στὸν ὕπνο καὶ τὸν θάνατο, δηλαδὴ μέσα στὸν μῦθο τοῦ ἑαυτοῦ του;

Πῶς θὰ βροῦμε τὸν δρόμο πρὸς τὸν πραγματικὸ ἑαυτό μας, καὶ θὰ ἐλευθερωθοῦμε ἀπὸ τὴν ψευδαἰσθησι τῆς ἐλευθερίας μας; Τοῦτο δὲν μπορεῖ νὰ συμβεῖ ἂν δὲν συντελεστῆι μέσα μας μιὰ ἐπανάσταση, μιὰ στροφὴ πρὸς τὰ βάθη τῆς ὑπαρξῆς. Ἐτσι ἀρχίζουν οἱ ὠδίνες τοῦ τοκετοῦ τοῦ πραγματικοῦ μας ἑαυτοῦ.

Ὁ πατέρας δὲν κρατᾷ κανένα δικαίωμα γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ὅταν ὁ νεώτερος ζητάει τὸ μερίδιο τῆς περιουσίας, τοῦ τὸ δίνει χωρὶς ἀντίρρηση. Μόλις τὸν βλέπει νὰ ἔρχεται ἀπὸ μακριά, τὰ σπλάχνα του συγκινοῦνται καὶ τρέχει νὰ τὸν ὑποδεχτῆι καὶ νὰ τὸν ἀγκαλιάσει, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴ συγγνώμη του. Αὐτὸ ποῦ δονεῖ τὰ πατρικά του σπλάχνα εἶναι ὅτι ὁ γιὸς του εἶναι ζωντανός. Ἀρκεῖ ποῦ τὸν βλέπει ζωντανὸ χωρὶς νὰ ἀπαιτεῖ καμιὰ μετάνοια ἀπὸ μέρους του, οὔτε ἡ στάση του ἀποτελεῖ ἐπιβράβευση τῆς μετάνοιάς του. Ἀντιθέτως τὴν ἀγνοεῖ. Πουθὲν ἔδῳ δὲν ὑπεισέρχεται τὸ στοιχείο τῆς ἁμαρτίας. Ἡ ἁμαρτία ὑπάρχει στὴ συνείδηση τοῦ γιοῦ, ἀλλὰ ὁ πατέρας δὲν τὴν συμμαρτίζεταί, μήτε τὴν ἐπικυρώνει. Ὁ γιὸς χρειάζεται τὴ μετάνοια. Χωρὶς τὴ μετάνοια, τὴν στροφὴ τοῦ νοῦ πρὸς τὸν πατέρα, δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἐπιστρέψῃι στὸ πατρικὸ σπᾶτι. Δὲν εἶναι ἡ μεταμέλεια γιὰ τὶς κακὲς πράξεις του, ἀλλὰ ἡ μετάνοια ποῦ τὸν σώζει. Ἄν μεταμελοῦνταν χωρὶς νὰ μετανοήσῃι, οἱ τύψεις καὶ οἱ ἐνοχῆς δὲν θὰ τὸν ἄφηναν νὰ γυρίσῃι πῶς. Ὅμως ἔρχεται στὸν ἑαυτό του καὶ σκέφτεται πῶς καὶ οἱ δούλοι τοῦ πατέρα του περνοῦν καλύτερα ἀπὸ αὐτόν. Τὸν πατέρα τὸν ἐνδιαφέρει ὅτι ὁ γιὸς του εἶναι ζωντανός. Ἡ πατρικὴ στοργὴ ξεπερνᾷ ἀκόμη καὶ τὴν προηγούμενη τάξη τῶν πραγμάτων.

Καθὼς ὅλοι προσπαθοῦν νὰ καλύψουν τὶς ἀδυναμίες τους, ἢ νὰ τὶς ἐξαλείψουν, ἐμεῖς ἀκολουθοῦμε τὴν ἀντίθετη κίνηση. Στὸν Θεὸ δὲν παραδίδουμε τὴ δύναμή μας, ἀλλὰ τὴν ἀδυναμία μας. Στὸν Θεὸ παραδινόμαστε

μέ ὅλη τὴν ἀδυναμία μας, ὅταν πιά ἔχουμε παραιτηθεῖ ἀπὸ τὰ πάντα, καὶ ἡ παραιτήση συμβαδίζει μὲ τὸν φόβο μας γιὰ τὸν Θεό. Ἡ πίστη κατ' οὐσίαν δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θεολογία. Ὅλοι εἴμαστε ἴσοι ἔναντι τῆς πίστewς, δηλαδή ἀπὸ τὸν καθένα ἐξαρτᾶται ἡ σχέση πρὸς δημιουργεῖ μὲ τὴν πίστη.

Στὸν χῶρο τῆς ἐπιθυμίας κινεῖται καὶ ὁ πρῶτότοκος γιός. Περιμένει νὰ ἀνταμειφθεῖ ἀπὸ τὶς ὑπηρεσίες πρὸς τὸν πατέρα. Ὑπῆρξε ὑπάκουος καὶ ἐργατικός. Δούλευε πάντα ἀδιαμαρτύρητα, χωρὶς νὰ ἐγείρει καμιά ἀπαίτηση. Δὲν ζήτησε ποτὲ κάτι γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ δὲν κατάλαβε καὶ τὸν πατέρα. Δὲν κατάλαβε ἐκεῖνο τὸ τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν. Σκανδαλίζεται, διαμαρτύρεται καὶ μεμφιμορεῖ. Εἶναι ὁ ἀνθρώπος τοῦ καθηκόντος, ἐκεῖνος πρὸς τὸν πατέρα στίς ἐντολὰς πιστεύοντας ὅτι ἔτσι ἐξαντλεῖ τὸ πλήρωμα τῆς ἀγάπης τοῦ πατέρα. Ἡ σχέση του μὲ τὸν πατέρα ἔχει ἕναν οἰωνεὶ δικανικὸ χαρακτήρα στὴ συνείδησή του, καὶ γι' αὐτὸ ἐξανίσταται. Περιμένει ἀνταπόδοση. Ἡ «ἀρετὴ» του ἀμφισβητεῖ τὴν ἀγάπη τοῦ πατέρα. Δὲν τοῦ ἔδωσε ποτὲ τίποτα, οὔτε ἕνα κασικάκι νὰ γευτεῖ μὲ τοὺς φίλους του. Ἡ ἐπιθυμία του ἀφυανίζεται ὅταν ὁ πατέρας ἀγκαλιάζει τὸν ἄσωτο γιό. Κατὰ κάποιον τρόπο ὁ ἄσωτος γιός μεταβιβάζει στὸν μεγαλύτερο τὴν δική του ἐπιθυμία, ὅταν ζήτησε τὴν περιουσία πρὸς τὸν ἀνῆκε, μόνο πρὸς τὸν μεγαλύτερο ἐκδηλώνεται μὲ ἄλλον τρόπο. Πόσο διαφορετικὰ θὰ ἦταν ἂν ἔν «ἀφελότητι καρδίας» ἔπαιρνε κι ἐκεῖνος μέρος στὸ συμπόσιο, χωρὶς ἔχνος φθόνου στὴν καρδιά καὶ τὸν λογισμό του; Βέβαια ἡ παραβολὴ μᾶς ἀφήνει ἐλεύθερους νὰ τοποθετηθοῦμε καὶ νὰ κρίνομε. Δὲν μᾶς λείπει τί συνέβη κατόπιν.

Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἐγκτεῖται στὴν ἀποδοχὴ τοῦ ἀσώτου, ὁ ὁποῖος ἐν συντριβῇ καρδίας ἐπανέρχεται στὸν οἶκο τοῦ Πατρός. Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. Καὶ ὁ πατέρας ἀπαντᾶ: Οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς

ἦν καὶ εὐρέθη. Ὁ πατέρας ἀποκαθιστᾷ τὴν ἀνθρώπινη φύση τοῦ κατακτη-
μισμένου ἀπὸ τὸ βῆτρο τῆς κενοδοξίας νεότερου γιοῦ. Ὁ ἄσωτος γεύεται
τὴν εὐσπλαχνία τοῦ πατέρα, ἐνῶ ὁ μεγαλύτερος τὸν βλέπει σὰν δυνάστη.
Στὰ μάτια του εἶναι ἄδικος καὶ αὐταρχικός, προβάλλοντας ἐπάνω του
τὴν δική του ἐσωτερικὴ κατάσταση. Δὲν αἰσθάνεται ὅτι ἡ ἀγάπη δὲν εἶναι
ἀπλῶς καρπὸς τῆς τήρησης τῶν ἐντολῶν.

Ὁ νεώτερος γιὸς θυμίζει τὸ ἀπολωλὸς πρόβατο ποῦ προηγεῖται τῆς
παραβολῆς τοῦ ἀσώτου. Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, καὶ
ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ
καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὕρη αὐτό; Καὶ εὐρῶν ἐπιτίθεισιν ἐπὶ
τοῦ ὤμου αὐτοῦ χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ
τοὺς γείτονας λέγων αὐτοῖς· συχαρῆτε μοι ὅτι εὔρον τὸ πρόβατόν μου τὸ
ἀπολωλὸς (Λουκάς 15, 4-7). Ποίος ποιμένας δὲν θὰ ἄφηνε τὰ ἐνενήκοντα
ἐννέα πρόβατά του γιὰ νὰ ἀναζητήσῃ τὸ ἓνα ποῦ ἔχει ἀπολεσθῆ; Ἡ
στάση αὐτὴ βρῖσκεται στὸν ἀντίποδα τοῦ λόγου τοῦ Καϊάφα στὸ συ-
νέδριον τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὅπου σχεδίαζαν τὴν θανάτωση τοῦ
Ἰησοῦ. Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδὲν, οὐδὲ διαλογίζεσθε ὅτι συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἰς
ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. (Ἰω. 11,
50-51). Τὰ λόγια τοῦ Καϊάφα παραπέμπουν εὐθὺς στὴ διαδικασία τοῦ
ἀποδισωμομαίου τράγου ἢ τοῦ ἐξιλαστήριου θύματος, κάτι ποῦ ὁ Ἰησοῦς
παντοῦ καὶ πάντοτε ἀποδοκιμάζει. Ὁ Χριστός, ὡς ἀθῶο θύμα, ὡς ὁ μόνος
ἀναμάρτητος, μεταμορφώνεται ἀπὸ ἀποδισωμομαῖο τράγο σὲ ἀμνὸ τοῦ
Θεοῦ. Ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἶρων τὴν ἁμαρτία τοῦ κόσμου.

Ἀλέξανδρος Κοσματόπουλος

Τὸ Προφητολόγιον*

(ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν Εἰσαγωγή)

«Προφητολόγιον» ὀνομάζεται τὸ λειτουργικὸ βιβλίον τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στὸ ὁποῖο περιέχονται οἱ περικλυτοὶ ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη βιβλίοι διαβάζονται κατὰ τὶς ἱερὰς ἀκολουθίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, ἐπειδὴ μέσα ἀπὸ τὰ κείμενα αὐτὰ ἀποκαλύπτεται τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν κόσμον καὶ προαναγγέλεται ἡ σωτηρία τοῦ μᾶς Φέρει ὁ Χριστός.

Ἡ παρέμβαση τοῦ Θεοῦ στὴν Ἱστορία

Ἡ πεποιθὴς ὅτι ὁ Θεὸς παρεμβαίνει ἐνεργὰ μέσα στὴν ἀνθρώπινη Ἱστορία συνεργαζόμενος μὲ τοὺς ἀνθρώπους εἶναι ἡ βάση τῆς χριστιανικῆς πίστης τοῦ διαφοροποιεῖ οὐσιαστικὰ ἀπὸ ὅλες τὶς ἰστορικὰ καὶ τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα. Ἡ παρέμβαση ὅμως αὐτὴ τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ἀφαιρέτη, ἀλλὰ καθορίζεται ἀπὸ τοὺς ὅρους μιᾶς συμφωνίας, ἡ ὁποία μὲ πρωτοβουλία τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ συνάπτεται ἀνάμεσα σ' αὐτὸν καὶ σὲ πρόσωπα ἢ ομάδες προσώπων, καὶ ἡ ὁποία προβλέπει δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις καὶ γιὰ τὰ δύο συμβαλλόμενα μέρη. Αὐτὸ σημαίνει πὼς ὁ Θεὸς τῆς Βίβλου δὲν εἶναι ἕνας τυραννικὸς δυνάστης τοῦ ἐπιβάλλει τὴν θέλησίν του στοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἕνας Θεὸς ὁ ὁποῖος ζητᾷ τὴν ἐλεύθερη συνεργασία τῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα μιὰ συνεργασία τοῦ

---

* Ἡ ἔκδοσις τοῦ Προφητολογίου σὲ νεοελληνικὴ ἀπόδοσις ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρεία, Ἀθήναι 2008, μὲ πρόλογο τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἱερωνύμου Β' βασίστηκε στὴ μετάφρασις τοῦ κειμένου τῶν Ὁ βιβλίων ἐπιμελήθηκε ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν Παναγιώτης Μωρατσιώτης, ἐνῶ μικροεπεμβάσεις τεχνικῆς κυρίως φύσεως (ἀβλεπτήματα, διαίρεση σὲ παραγράφους καὶ στίχους, ἐξορθολογισμὸς στίξης) ἔγιναν ἀπὸ τὸν καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Θεσσαλονίκης Μιλτιάδη Κωνσταντίνου. Γιὰ τὴν μετάφρασις τῶν κειμένων στὰ Νέα Ἑλληνικά, συνεργάστηκαν καθηγητὲς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης καὶ ὁ μακαριστὸς ἱερομόναχος Εὐσέβιος Βίττης. Τὸ τελικὸ κείμενο ἐπιμελήθηκε φιλολογικὰ καὶ ὑφολογικὰ ἡ φιλόλογος Καίτη Χιωτέλλη. Τὴν ἐπιμέλεια τῆς ἔκδοσις εἶχε ὁ Μιχάλης Χατζηγιάννης.

στηρίζεται πάνω σέ συγκεκριμένους ὅρους ἑνὸς συμβολαίου. Μὲ τὸ συμβόλαιο αὐτὸ ὁ Θεὸς δεσμεύεται νὰ παραμείνει πιστὸς στὶς ἐξαγγελίες του, νὰ ἀγαπᾶ τὸν λαὸ του καὶ νὰ τὸν προστατεύει, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος ὑποχρεοῦται νὰ ἀγαπᾶ μὲ ὅλες του τὶς σωματικὲς καὶ πνευματικὲς δυνάμεις τὸν ἕνα καὶ μοναδικὸ Θεὸ καὶ τὸν συνάνθρωπὸ του. Γιὰ τὴ δήλωση τῆς συμφωνίας αὐτῆς ποῦ διέπει τὶς σχέσεις τοῦ Θεοῦ μὲ συγκεκριμένους ἀνθρώπους καὶ στοχεύει στὴ δημιουργία τῶν προϋποθέσεων γιὰ τὴ σωτηρία ὁλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητας, ἡ βιβλικὴ γλῶσσα χρησιμοποιοῖ τὸν ὄρο «Διαθήκη». Ὁ ὄρος ἀποτελεῖ ἀπόδοση στὰ ἑλληνικὰ μιᾶς ἐβραϊκῆς λέξης ποῦ σημαίνει «συνθήκη», «συμμαχία», «σύμβαση» ἢ «συμφωνία». Ὁ ἴδιος ὄρος δηλώνει καὶ τὴν ἱερὴ Βίβλο τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ποῦ περιέχει τὶς γενικὲς ἀρχές καὶ τοὺς ὅρους τῆς Διαθήκης αὐτῆς ἢ ἀναφέρεται στὶς συνέπειες ποῦ ἀπορρέουν ἀπὸ αὐτήν. Ἡ χριστιανικὴ Βίβλος συγκροτεῖται ἀπὸ δύο ἐπιμέρους συλλογὲς βιβλίων: μία ἀρχαιότερη (Παλαιὰ Διαθήκη), μὲ βιβλία ποῦ γράφτηκαν πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ, καὶ μία νεότερη (Καينὴ Διαθήκη), μὲ βιβλία ποῦ γράφτηκαν κατὰ τὴν μετὰ Χριστὸν περιόδου.

Οἱ Γραφὲς ἀναφέρονται στὸν Ἰησοῦ Χριστό

Ἡ προχριστιανικὴ προέλευση τοῦ πρώτου μέρους τῆς χριστιανικῆς Βίβλου δημιουργεῖ σὲ πολλοὺς τὴν ἐντύπωση ὅτι ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶναι ἕνα ἰουδαϊκὸ ἔργο ποῦ ἐλάχιστη σχέση ἔχει (ἢ καὶ καθόλου) μὲ τὴν Ἐκκλησία. Μεγάλου ποσοστοῦ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν θεωροῦν ὅτι τὸ περιεχόμενο τοῦ ἔργου αὐτοῦ δὲν ἀφορᾶ στὴ χριστιανικὴ πίστη καὶ ἀκόμη μεγαλύτερο εἶναι τὸ ποσοστὸ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι τὸ ἀγνοοῦν παντελῶς. Καὶ ὅμως, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς βεβαιώνει τοὺς ἀκροατές του:

*Ἄν πράγματι πιστεύατε ὅσα ἔγραψε ὁ Μωυσῆς,
θὰ πιστεύατε καὶ σ' ἐμένα, ἀφοῦ γιὰ μένα
ἐκεῖνος ἔγραψε (Ιω. 5, 46).*

Πραγματικά, ἂν ἦα ἤθελε νὰ περιγράψει κανεὶς συνοπτικὰ τὴ δράση καὶ τὴ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δὲν ἦα εὔρισκε καταλληλότερες φράσεις ἀπὸ αὐτὲς ποὺ καὶ ὁ ἴδιος ἐπέλεξε γιὰ νὰ παρουσιάσει τὸν ἑαυτό του καὶ τὸ περιεχόμενο τοῦ κηρύγματός του. Σύμφωνα μὲ τὴν «διήγησιν» τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ (4, 16-21), ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίστηκε γιὰ πρώτη φορὰ δημόσια στὴ συναγωγή τοῦ χωριοῦ του, τῆς Ναζαρέτ, τοῦ ζητήθηκε νὰ διαβάσει κάτι ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ γραφοῦντος Ἡσαΐα. Αὐτὸς ἀναζήτησε καὶ διάβασε τὴν ἐξῆς περικοπὴ:

Τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου μὲ κατέχει,
γιατὶ αὐτὸς μὲ ἔχρισε·
μ' ἔστειλε μῆνυμα χαρμόσυνο νὰ φέρω στοὺς φτωχοὺς,
τοὺς συντριμμένους ψυχικὰ νὰ θεραπεύσω·
στοὺς αἰχμαλώτους νὰ κηρύξω πὼς θὰ λευτερωθοῦν
καὶ στοὺς τυφλοὺς ὅτι θὰ βροῦν τὸ φῶς τους·
νὰ φέρω λευτεριὰ στοὺς τσακισμένους,
νὰ ἀναγγείλω τοῦ καιροῦ τὸν ἔρχομό
ποὺ χάρις δίνει ὁ Κύριος.

Ὅταν τελείωσε τὴν ἀνάγνωσι ἀρχισε τὸ κήρυμά του μὲ τὴ δήλωσι:

Σήμερα βρίσκει τὴν ἐκπλήρωσή της ἡ προφητεία
ποὺ μόλις ἀκούσατε.

Καὶ εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι μὲ τὴν ἀνάγνωσι τῆς ἴδιας ἀκριβῶς περικοπῆς κατὰ τὸν ἑσπερινὸ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου ἀρχίζει πάντα τὸ νέο ἐκκλησιαστικὸ ἔτος. Συνεχίζοντας ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς τὴ διήγησή του, ἀναφέρει πὼς ὅταν ἀργότερα κάποιος ρώτησε τὸν Ἰησοῦ τί πρέπει νὰ κάνει γιὰ νὰ κερδίσει τὴν αἰώνια ζωὴ, ἐκεῖνος ὑπενηθύμισε στὸν συνομιλητὴ του τοὺς δύο βασικοὺς ὅρους τῆς Διαθήκης, ὅπως αὐτοὶ διατυπώνονται σὲ χωρία ἀπὸ τὰ βιβλία Δευτερονόμιον (6, 5) καὶ Λευιτικόν (19, 18):

Νὰ ἀγαπᾶς τὸν Κύριο τὸν Θεό σου μ' ὅλη τὴν
καρδιά σου καὶ μ' ὅλη τὴν ψυχὴ σου, μ' ὅλη τὴ
δύναμή σου καὶ μ' ὅλο τὸν νοῦ σου· καὶ τὸν πλη-
σίον σου ὅπως τὸν ἑαυτό σου (Λκ. 110, 25-27).

Καὶ στὸ τέλος τοῦ Κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου περιγράφονται δύο συ-
ναντήσεις τοῦ ἀναστημένου Ἰησοῦ μετὰ μαθητῆς του. Κατὰ τὴν πρώτη (24,
13-35), ὁ Ἰησοῦς,

ἀρχίζοντας ἀπὸ τὰ βιβλία τοῦ Μωϋσῆ καὶ
ἄλλων τῶν προφητῶν, τοὺς ἐξήγησε ὅσα ἀνα-
φέρονταν στὶς Γραφές γιὰ τὸν ἑαυτό του

καὶ κατὰ τὴ δεύτερη (24, 36-49)

τοὺς φώτισε τὸν νοῦ, γιὰ νὰ καταλάβουν τίς
Γραφές, καὶ τοὺς εἶπε: «Οἱ Γραφές λένε ὅτι ἔτσι
ἔπρεπε νὰ γίνει...».

Ἡ συλλογὴ, λοιπόν, τῶν βιβλίων αὐτῶν, ποὺ στὴ χριστιανικὴ γραμμα-
τεία τῶν πρώτων μ.Χ. αἰώνων δηλώνεται συνήθως μετὰ τὸν ὄρο «Γραφαί»,
ἀποτελέσει τὴ μοναδικὴ Βίβλο τῆς πρώτης χριστιανικῆς κοινότητος, πολὺ
πρὶν διαμορφωθῆ ἡ Καινὴ Διαθήκη. Ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς πιστοσποιεῖ τὸ
γεγονὸς ὅτι εἶναι ὁ Χριστὸς μετὰ βάση τὰ κείμενα αὐτῶν τῶν Γραφῶν. Ὄταν
ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης ἔστειλε δύο ἀπὸ τοὺς μαθητῆς του νὰ ρωτήσουν τὸν
Ἰησοῦ ἂν εἶναι πράγματι αὐτὸς ὁ Μεσσίας, ἐκεῖνος, ἀντὶ ἄλλης διαβεβαί-
ωσης, τοὺς εἶπε νὰ πᾶνε νὰ τοῦ ἀναφέρουν ὅτι

Τυφλοὶ ξαναβλέπουν καὶ κουτσοὶ περπατοῦν,
λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κουφοὶ ἀκοῦν, νεκροὶ
ἀνασταίνονται καὶ φτωχοὶ δέχονται τὸ χαρ-
μόσυνο ἄγγελμα (Μτ. 11, 5),

κάνοντας σαφή αναφορά σὲ χωρία ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ Ἡσαΐα (35, 5. 61, 1) ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἴδια συλλογή. Καὶ ἀργότερα σ' αὐτὴ τὴ συλλογὴ ἔργων, ἡ ὁμοίαι στὸ μεταξὺ εἶχε μεταφραστῆ στα ἑλληνικά, στηρίχτηκαν οἱ Ἀπόστολοι γιὰ νὰ διακηρύξουν στὰ πέρατα τῆς τότε γνωστῆς οἰκουμένης τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ καὶ σ' αὐτὰ τὰ κείμενα ἀναφέρονται ὅταν μιλοῦν γιὰ τὸ πρόσωπο καὶ τὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ «κατὰ τὰς Γραφάς». Ὁ ἀληθινός, λοιπὸν, Ἰσραὴλ, δηλαδὴ ὁ ἀληθινὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὸν ὁποῖο κάνουν λόγο οἱ συγκεκριμένες Γραφές, κι ἐπομένως καὶ ὁ κληρονόμος τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν λαὸ του δὲν εἶναι, ὅπως βεβαιώνει καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος (Ρωμ. 9, 6), ὅσοι κατάγονται ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ ἢ τὸν Ἰακώβ, ἀλλὰ ὅσοι ἀναγνωρίζουν μέσα ἀπ' αὐτὲς τὶς ἴδιες Γραφές τὸν Ἰησοῦ ὡς Χριστὸ καὶ Κύριο.

[...]

Μιλτιάδης Κωνσταντίνου

Προφητεία Ἰεζεκιήλ 37, 1-14

(ἀπὸ τὸν ὄρθρο τοῦ Μεγάλου Σαββάτου)

Ὁ Κύριος μὲ πλημμύρισε μὲ τὴ δύναμή του, καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου μ' ἔφερε καὶ μὲ ἄφησε στὴ μέση μιᾶς πεδιάδας, ποῦ ἦταν γεμάτη ἀνθρώπινα ὀστᾶ μὲ περιέφερε κυκλικά πάνω τους καὶ εἶδα πὼς ὑπῆρχαν πάρα πολλὰ πάνω στὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδας καὶ ἦταν κατάξερα. Ἐπειτα μὲ ρώτησε: «Ἀνθρώπε, μποροῦν τὰ ὀστᾶ αὐτὰ ν' ἀποκτήσουν ζωή;» Κι ἐγὼ ἀπάντησα: «Κύριε Θεέ, ἐστὶ τὰ ξέρεῖς αὐτά». Τότε μοῦ εἶπε: «Μίλησε ἐκ μέρους μου* σ' αὐτὰ τὰ ὀστᾶ καὶ πρὸς τους: Ὅστᾶ ξερά, ἀκοῦστε τὸν λόγο τοῦ Κυρίου ὁ Κύριος λέει σ' αὐτὰ τὰ ὀστᾶ τὰ ἐξῆς: "Προσέξτε, ἐγὼ θὰ δώσω σ' ἐσᾶς πνοὴ ζωῆς. θὰ σᾶς ἐφοδιάσω μὲ νεῦρα, θὰ κάνω ν' ἀποκτήσετε σάρκες, θὰ σᾶς καλύψω μὲ δέρμα, θὰ σᾶς δώσω τὸ πνεῦμα μου καὶ θὰ ζήσετε." Ἔτσι θὰ μάθετε ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος»».

Μίλησε ἐκ μέρους μου: Ἡ πρώτη σημασία τοῦ ἑβραϊκοῦ ρήματος ποῦ οἱ Ὁ ἀποδίδουν ὡς «προφητεύω» εἶναι: «μιλῶ ἐξ ὀνόματος κάποιου».

Μίλησα, λοιπόν, ἐξ ὀνόματος τοῦ Κυρίου, ὅπως μὲ εἶχε διατάξει. Κι ἐνῶ ἐγὼ μιλοῦσα, ἔγινε σεισμὸς ποῦ ἔφερε τὰ ὀστᾶ νὰ πλησιάζουν τὸ καθένα πρὸς τὴν ἀρθρῶσή του μὲ τὸ ἄλλο. Ὅστερα κοίταξα καὶ εἶδα ὅτι νεῦρα καὶ σάρκες Φύτρωναν πάνω στὰ κόκκαλα καὶ ἀπὸ πάνω καλύπτονταν μὲ δέρμα, ἦταν ὅμως χωρὶς ὠνοή.

Τότε ὁ Κύριος μοῦ εἶπε: «Μίλησε ἐκ μέρους μου στὴν ὠνοή, μίλησε ἀνθρώπω, καὶ πῆς στὴν ὠνοή: "Ὁ Κύριος λέει τὰ ἐξῆς: Ἔλα ἀπὸ τοὺς τέσσερεις ἀνέμους καὶ μῶς μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς νεκροὺς, γιὰ νὰ πάρουν πάλι ζῶή"».

Μίλησα, λοιπόν, ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου, ὅπως μὲ εἶχε διατάξει. Μῶηκε τότε ἡ ὠνοή μέσα τους, κι αὐτοὶ πῆραν πάλι ζῶή καὶ στάθηκαν στὰ πόδια τους, καὶ ἦταν μιὰ τεράστια συνάθροιση.

Ἐπειτα ὁ Κύριος μοῦ μίλησε πάλι καὶ εἶπε: «Ἀνθρώπω, τοῦτα τὰ ὀστᾶ συμβολίζουν ὅλο τὸν λαὸ τοῦ Ἰσραήλ, αὐτοὺς ποῦ λένε: "Ξεράθηκαν τὰ κόκκαλά μας, χάθηκε ἡ ἐλπίδα μας, εἴμαστε χαμένοι". Γι' αὐτὸ προφήτευσε καὶ πῆς τους: "Ὁ Κύριος λέει τὰ ἐξῆς: Δεῖτε, ἐγὼ ἀνοίγω τοὺς τάφους σας· θὰ σᾶς βγάλω ἀπὸ τοὺς τάφους σας καὶ θὰ σᾶς φέρω στὴ χώρα τοῦ Ἰσραήλ. Ὅταν θὰ ἀνοίξω τοὺς τάφους σας, γιὰ νὰ βγάλω τὸν λαὸ μου ἀπὸ τοὺς τάφους, θὰ μάθετε ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος. Θὰ σᾶς δώσω τὸ Πνεῦμα μου, καὶ θὰ ἀποκτήσετε ξανὰ ζῶή· θὰ σᾶς ἐγκαταστήσω στὴ χώρα σας, κι ἔτσι θὰ μάθετε ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος· τὸ εἶπα καὶ θὰ τὸ κάνω, λέει ὁ Κύριος"».

Τὸ «μεταπατερικὸ» ψευδο-παράδειγμα καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐμπειρία

Υπάρχει μιὰ ρημελιώδης διαφορά ἀνάμεσα στὴ ζωντανὴ γλώσσα τῆς ἐμπειρίας, καὶ στὴ νεκρὴ γλώσσα τῆς ιδεολογίας. Ἡ ζωντανὴ γλώσσα συντονίζεται φιλόφρονως μὲ τὴν ἐμπειρία μας, τὴ φωτίζει καὶ τὴν καθοδηγεῖ. Δὲν διαμεσολαβεῖ τὴν ἐμπειρία μας μὲ «θέσεις». Δὲν ἐπιβάλλεται καὶ δὲν ἀσκεῖ ἐξουσία, ἀλλὰ προσλαμβάνει τὸν κενωτικὸ τρόπο τῆς ἐνανθρώπισης. Ἡ νεκρὴ γλώσσα εἶναι ἡ γλώσσα τοῦ σκληρομένου ατόμου, ποὺ ἀποδομεῖ τὴν ἐμπειρία διατυπώνοντας «θέσεις», καὶ διαμορφώνοντας στεγανά. Εἶναι γλώσσα ἐξουσιαστικῆς ὑπεροψίας καὶ συμβατικῆς ὑποκρισίας. Οἱ δύο γλώσσες διαμορφώνουν διαφορετικὸ τρόπο ὑπάρξεως, συνιστοῦν διαφορετικούς πολιτισμούς.

Ὁ εἰκοστὸς αἰώνας μᾶς μίλησε μὲ πολλοὺς τρόπους γι' αὐτὲς τὶς ρημελιώδεις διακρίσεις ἀνθρώπινης ποιότητας, διακρίσεις ἀνάμεσα στὴ ζωὴ καὶ στὸ θάνατο. Ἡ ὀρθόδοξη θεολογία τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα, μέσα ἀπὸ τὸ ἔργο τῶν θεολόγων τῆς διασποράς, καὶ στὴν Ἑλλάδα μέσα ἀπὸ τὴ θεολογικὴ γενιὰ τοῦ '60, συντονίστηκε μ' αὐτὲς τὶς ἀναζητήσεις καὶ ἄφησε μιὰ μνημιώδη παρακαταθήκη διάκρισης ἀνάμεσα στὴν «Ἐκκλησία» καὶ τὴ «θηροσκεία», ἀνάμεσα στὴ ζωντανὴ ἐμπειρία ποὺ διασώζει νόημα, καὶ τὴν ἀπονεκρωμένη θρησκευτικὴ ιδεολογία.

Ἡ ὀρθόδοξη θεολογία τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα ἀναζητήσε τὶς καταβολὲς ἀλλοτρίωσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐμπειρίας, μεταβολῆς τῆς σὲ θρησκευοποιημένο ἐξουσιαστικὸ ἰδεολόγημα. Ἀκολουθώντας συχνὰ Δυτικούς δασκάλους, ποὺ κάνανε ἀντίστοιχες διαπιστώσεις, οἱ θεολόγοι τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα ἐντόπισαν τὶς ρίζες τῆς θρησκευτικῆς ἀλλοτρίωσης εἰδικὰ στὸν ἐκνομικισμό τῆς θεολογίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν Αὐγουστίνου καὶ στὴν ἀντιστροφὴ τῶν ὅρων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὄντολογίας ἀπὸ τὸν Ἀκινάτη. Μὲ τὸν καιρὸ αὐτὸ ἐντοπισμό, ἡ ὀρθόδοξη θεολογία τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα δὲν κρίνει τὶς «θέσεις» τῶν κορυφαίων Δυτικῶν ἀνδρῶν, οὔτε προτείνει ἄλλες «θέσεις» περισσότερο ἢ λιγότερο σωστὲς, δὲν κρατᾶει ἀπέναντί τους ιδεολογικὴ

στάση. Κρίνει ἀπλὰ τὴν ἀναμφίβολη ἐμμονή τους, ὅπως καταγράφεται μέσα ἀπὸ τὸ πλεθωρικό τους ἔργο, στὸν ἀτομοκεντρικό τρόπο τῆς ὑπαρξῆς καὶ τῆς γνώσης. Τί ἄλλο ἀπὸ μιὰ τέτοια ἐμμονή εἶναι ἡ δικανικὴ ἐρμηνεία τοῦ Αὐγουστίνου γιὰ τὴν ἀνάγκη ἰκανοποίησης τῆς θείας δικαιοσύνης διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ, ἢ γιὰ τὸν «ἀπόλυτο προορισμό» ἢ ἡ ἀρεταλογικὴ του χρησιμοφηρία (De utilitate credenti); Τί ἄλλο εἶναι αὐτὴ ἡ ἐμμονή, παρὰ τὰ πνευματικὰ θεμέλια ἐνὸς πολιτισμοῦ ποῦ φτάνει στὶς μέρες μας μὲ τὴ μορφή στυγνῆς ἐξατομίκευσης, ἐξουσιαστικῆς ἐπιβολῆς τοῦ ἀτόμου καταπάνω στὸ συνάνθρωπο καὶ στὸ Φυσικό του περιβάλλον, στάση ποῦ ἀντανακλᾷ τὸν τρόπο τοῦ θανάτου σὲ κάθε πτυχῆ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς; Δὲν εἶναι τυχαῖο ποῦ ὁ Προτεσταντισμός, ἐνῶ ἀπέρριψε φανατικά στὸ σύνολό της τὴν πατερικὴ γραμματεία καὶ παράδοση, κράτησε ὡς κεφαλᾶρι τῆς μεταρρυθμισμένης πίστεώς του τὸν Αὐγουστίνo.

Ἀντίθετα πρὸς τὴν ἰδεολογικὴ, ἐξουσιαστικὴ ταύτιση τῶν δογματικῶν διατυπώσεων μὲ τὴν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας, οἱ θεολόγοι τῆς δεκαετίας τοῦ '60 πρόβαλλαν τὸν ἀποφατισμὸ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τὴν «ἄρνηση τῆς ταύτισης τοῦ σημαίνοντος μὲ τὸ σημαίνoμενο», ὅπως χαρακτηριστικὰ διατύπωσαν, ὄχι ἀπλὰ ὡς μιὰ γνωσιοθεωρητικὴ στάση, ἀλλὰ, ἀκόμη περισσότερο: στάση ἀπέναντι στὴ γνώση, ἐνεργητικὴ παραίτηση ἀπὸ τὴν αὐτονομία καὶ ἰδιοτέλεια τῆς ἀτομικῆς διάνοιας. Ἡ γνώση τῆς σημαίνoμενης πραγματικότητας μωρεῖ νὰ εἶναι μόνo γεγονός μετοχῆς στὸν ἐκκλησιαστικὸ τρόπο ὑπαρξῆς καὶ γνώσης, γεγονός μετοχῆς στὸν τρόπο τῆς Τριαδικῆς ἀγάπης, στὸν κενωτικὸ τρόπο τῆς Ἐνανθρώπισης.

Μέσα ἀπὸ αὐτὴ τὴν κριτικὴ, ἡ ὀρθόδοξη θεολογία προσέγγισε τὸ σχίσμα Ἀνατολῆς καὶ Δύσης ἀναδεικνύοντας τὶς ἀληθινὲς διαστάσεις του: σχίσμα στὸν τρόπο τῆς ζωῆς, στὸν τρόπο τῆς θεολογίας, καὶ ὄχι ἀπλὴ διαφορά ἀνάμεσα σὲ ἰδεολογικὲς «θέσεις», μεγαλύτερης ἢ μικρότερης σημασίας. Ἡ Δύση ἀρνήθηκε τὸν κενωτικὸν τρόπο τῆς Τριαδικῆς

ἀγάπης και μετά τὸ Σχίσμα ἀλλοτρίωσε θρησκευτικὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸ γεγονός σὲ ἀτομοκεντρικὴ θρησκεία. Ἡ ἀλλοτρίωση αὐτὴ ἐπεκτάθηκε κατὰ τοὺς νεώτερους αἰῶνες τόσο στὴ ρωσικὴ ὅσο και στὴν ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ παράδοση.

Ἡ στέρεη αὐτὴ βάση νοήματος, φωτίζει τὸν τρόπο τῆς Ἐκκλησίας μὲ κριτήρια διαχρονικά, μὲ τὸν τρόπο τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων, ἐνῶ ταυτόχρονα συναντιέται και μὲ τὶς σύγχρονες ἀναζητήσεις ἀνθρώπων ὅπως ὁ Wittgenstein, ὁ Heidegger, ὁ Ionesco, ὁ Καμύ, ὁ Ingmar Bergman. Οἱ τελευταῖοι αὐτοί, ἀγνοώντας τὴ θεολογικὴ γλῶσσα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, εἶχαν τὴν γόνιμη ἐντιμότητα νὰ διακρίνουν τὸ κενὸ πρὸς κουβαλοῦσε ὁ δυτικὸς τρόπος τῆς ζωῆς μέχρι τὶς μέρες τους και νὰ μιλήσουν γι' αὐτό.

Ἀντίθετα πρὸς αὐτὴ τὴν βάση νοήματος, πρὸς μᾶς κληροδότησε ἡ ὀρθόδοξη θεολογία τοῦ '60, ὀρισμένοι σύγχρονοι θεολόγοι συζητοῦν γιὰ τὴν ἀναγκαιότητα ἐπιστροφῆς στὴ διδασκαλία τοῦ Αὐγουστίνου και τοῦ Θωμᾶ Ἀκινάτη. Τέτοιες συζητήσεις γίνονται ὄχι μόνο στὴν Εὐρώπη ἀλλὰ και στὴν Ἑλλάδα, μὲ τοὺς ὑποστηρικτές τους νὰ διατείνονται ὅτι ἡ μέχρι τώρα προσέγγιση τῆς δυτικῆς θεολογίας ἐκ μέρους βασικῶν ἐκπροσώπων τῆς γενιᾶς τοῦ '60 ἦταν, οὔτε λίγο-οὔτε πολὺ, ἄδικη και παρεξηγημένη. Διατυπώνουν κατηγορίες γιὰ «ἀντιδυτικισμό», κατανοώντας τὴ συζήτηση γιὰ τοὺς ὄρους τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐμπειρίας σὰν ἰδεολογικὴ ἀντιπαράθεση «θέσεων». Μετὰ τὸ συνέδριο μὲ θέμα «Ὁρθόδοξες ἀναγνώσεις τοῦ Αὐγουστίνου» πρὸς διεξήχθη στὸ Fordham University τῶν ΗΠΑ τὸ 2007, ἀναμένεται ἕνα νέο τὸν Ἰούνιο τοῦ τρέχοντος ἔτους, στὸ ἴδιο πανεπιστημιακὸ ἴδρυμα, μὲ τὴ συμμετοχὴ γνωστῶν θεολόγων και μὲ τὴν παρεμφερῆ θεματικὴ, «Οἱ ὀρθόδοξες δομές τῆς "Δύσης"».

Στὰ μάτια μας πρὸκειται γιὰ μιὰ ἀδιέξοδη και θλιβερὴ ὀπισθοδρομηση, μὲ ἔντονα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ναρκισιστικοῦ ἀκαδημαϊσμοῦ. Τὸ δὲ «μεταπατερικὸ» παράδειγμα πρὸς προβάλλουν οἱ συγκεκριμένοι κύκλοι, εὐαγγελιζόμενοι τὴν «ὑπέρβαση» τῆς πατερικῆς θεολογίας γιὰ χάρι τῆς

συμπόρευσης με τὸν σύγχρονο κόσμο, νομίζουμε ὅτι ἀντιστρατεύεται τὴ μετοχὴ στὴ διαχρονικὴ ἐνότητα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐμπειρίας. Ἐπιπλέον, μετὸν τρόπο ποὺ διατυπώνεται, μοιάζει δυστυχῶς ἐξαιρετικὰ ἐπιτηδευμένο καὶ ἀπολύτως κενὸ περιεχομένου.

Ἰ.Κ.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΕΥΧΟΥΣ

Ἐξώφυλλο: Μονὴ Λατόμου, τὸ ὄραμα τοῦ προφήτη Ἰεζεκιήλ, ψηφιδωτὸ 5ου-6ου αἰώ. Τὸ ψηφιδωτὸ ἀπεικονίζει παράσταση θεοφάνειας. Στὸ κέντρο εἰκονίζεται ὁ Χριστὸς ὡς Ἐμμανουήλ σὲ νεαρὴ ἡλικία, ἀγένειος, μέσα σὲ δόξα, καθισμένος στὸ οὐράνιο τόξο. Βρίσκεται ἀνάμεσα στὰ τέσσερα σύμβολα τῶν εὐαγγελιστῶν (ἄγγελος, μοσχάρι, λιοντάρι καὶ ἀετὸς) καὶ ἀπὸ τὰ πόδια του ξεκινοῦν οἱ τέσσερις ποταμοὶ τοῦ Παραδείσου: Ὁ Τίγρης, ὁ Εὐφράτης, ὁ Φίσιων καὶ ὁ Γέων. Ἀριστερὰ εἰκονίζεται ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ, δείχνοντας τὴν ἐκπληξὴ του γιὰ τὸ θέαμα, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὁ προφήτης Ἀββακούμ (ἢ ὁ Ἡσαΐας ἴσως) παρακολουθεῖ τὴ σκηνή. Ὁπισθόφυλλο: Ἀνάστασις. Μονὴ Σινᾶ, Λεπτομέρεια ἀπὸ χειρόγραφο ἐπίτιτλο, 12ος αἰ.

Τὸ περιοδικὸ «Ἐπίγνωση» ἐκδίδεται κάθε τρίμηνο. Ἐκδότης: Παῦλος Πολιτίδης. Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ: Ἰ. Καλόμοιρος, Ἀ. Μπύρου, Π. Πολιτίδης. Καλλιτεχνικὴ ἐπιμέλεια: Γρ. Καλόμοιρος. Διεύθυνση ἐπικοινωνίας: Περιοδικὸ «Ἐπίγνωση» Τ.Θ. 21098, 555 10 Πυλαία, Θεσσαλονίκη. Τηλ.: 6936927002. E-mail: epignwsi@gmail.com Διεύθυνση στὸ διαδίκτυο: www.zephyr.gr/stjohn

Ἡ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ καλεῖ ὅσους ἀπὸ τοὺς ἀγαπητοὺς ἀναγνώστες μποροῦν, νὰ συμβάλλουν στὰ ἔξοδα τῆς «Ἐπίγνωσης». Οἱ προαιρετικὲς αὐτὲς συνδρομὲς ἄς ἀποστέλλονται μετὰ ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ στὴ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ.

